

Motion till riksdagen 2017/18:2555

av **Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD)**

med anledning av prop. 2017/18:9 Skolstart vid sex års ålder

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2017/18:9 Skolstart vid sex års ålder.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast, dock senast den 1 januari 2018, ska tillsätta en utredning i syfte att ta fram förslag om en tioårig grundskola med ett fyraårigt lågstadium och en skolstart vid sex års ålder och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De internationella kunskapsmätningarna PISA och Timms 2015 bröt en 20-årig trend av fallande kunskapsresultat. Det är resultatet av Alliansens historiska omläggning av den svenska skolan. Reformen som den nya skollagen, tydligare kunskapsuppföljning, nya läroplaner, en ny lärarutbildning, karriärtjänster för lärare och flera kompetensutvecklingsåtgärder för lärarna har sammantaget lett till att svenska lärare är på väg att återfå sin roll som ledare i klassrummen och att skolans fokus på kunskap har ökat. Men fortfarande presterar svenska elever på eller under genomsnittet. Alliansen är därför överens om att fortsatt höja ambitionerna för svensk skola. Därför anser vi att

- Sexåringarnas första tid i skolan ska präglas mer av lärande.
- Förskoleklassen, som håller en ojämn kvalitet, innebär onödiga övergångar och har blivit en isolerad ö, ska avskaffas.
- Sexåringarna ska börja årskurs 1 och att lågstadiet därmed ska bli fyraårigt.
- Sexåringarnas lärare ska ha kunskaper i läs-, skriv- och räkneinlärning och bedömning.

Sverige ska sträva efter att vara ett föregångsland i de internationella kunskapsmätningarna, inte ett genomsnittsland. Det kräver reformer som ökar tiden mellan elever och skickliga lärare. Därför är det dags för Sverige att överge dagens

förskoleklass och införa en tioårig grundskola. Alliansen vill att skolstart ska ske det år barnen fyller sex år.

Grundskoleutredningen – en avgörande bakgrund

I mars 2014 tillsatte den dåvarande alliansregeringen Grundskoleutredningen. Målsättningen med utredningen var att utreda hur en tioårig grundskola bäst skulle kunna införas i Sverige och vilka förutsättningar som finns för att införa en sådan. Uppdraget till utredningen var att

- föreslå hur en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna införas. Det är angeläget att en reform kan genomföras så snart det är praktiskt möjligt. Utredaren ska också överväga behovet av övergångsregler.
- föreslå en tidsplan för genomförandet och då särskilt beakta behovet av kompetensutveckling för lärare i förskoleklass och i årskurs 1–3 avseende effektiva undervisningsmetoder och stödinsatser i svenska och matematik samt i vetenskapligt väl belagd kunskap om läs- och skrivsvårigheter. Även huvudmännens behov av anpassningar av t.ex. lokaler, organisation och personal ska beaktas.
- föreslå ändringar när det gäller behörighetskrav samt överväga behovet av fortbildningsinsatser för förskollärare och lärare. Motsvarande ska gälla för sameskolan, specialskolan och grundsärskolan.

I september 2014 gav alliansregeringen ett tilläggsdirektiv till Grundskoleutredningen. Utredningen skulle enligt detta direktiv

- föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass kan utformas
- föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att utbildningen ska kunna genomföras
- beakta relevant EU-rätt.

I december 2014 ändrade den nya socialdemokratiskt ledda regeringen i direktiven till Grundskoleutredningen. Enligt tilläggsdirektivet skulle utredaren utreda de delar som gäller införandet av en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder med följande ändringar:

- Utredaren ska föreslå hur förskoleklassen för sexåringar lämpligast kan införas som en del av grundskolan och, som ett alternativ, även föreslå hur en obligatorisk förskoleklass för sexåringar lämpligast kan införas.
- För båda dessa alternativ ska förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll vara oförändrat. En utgångspunkt för båda alternativen är att såväl lärare som förskollärare ska vara behöriga för undervisningen.
- Utredaren ska även ta fram en tidsplan för införandet av båda alternativen. Frågor som rör förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll samt förskollärares behörighet ska inte utredas.

Grundskoleutredningen fick i mars 2015 ännu ett tilläggsdirektiv. Enligt detta direktiv skulle utredaren

- inte längre föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass kan utformas på lämpligast sätt. Detta eftersom utgångspunkten för båda de alternativ som utredaren ska föreslå när det gäller förskoleklass för sexåringar ska vara att både lärare och förskollärare ska vara behöriga att undervisa.

Grundskoleutredningens två ursprungliga direktiv (mars 2014 och september 2014) var två grundläggande förutsättningar för att möjliggöra en tioårig grundskola med skolstart från sex års ålder. Men eftersom den nya regeringen gav Grundskoleutredningen två nya direktiv och därmed vare sig har utrett frågan om att göra om förskoleklassen till nya årskurs 1 eller frågan om kompetensutveckling av förskollärarna frångick regeringen den tidigare alliansregeringens ambitioner och målsättning att införa en tioårig grundskola i Sverige. Med andra ord stod det redan i mars 2015 klart att regeringen inte skulle ha någon möjlighet att tillgodose de två tillkännagivanden som en majoritet i Sveriges riksdag senare skulle ställa sig bakom, dels i maj 2015, dels i maj 2016, om att införa en tioårig grundskola.

Vi vill i detta sammanhang också lyfta fram att flera remissinstanser, däribland Sveriges akademikers centralorganisation och Sveriges Skolledarförbund, ser det som en brist att det ursprungliga uppdraget till utredningen om en tioårig grundskola försvann. Flera kommuner påtalar också att skolsystemet blir tydligare om en tioårig grundskola införs i stället för att skolplikten ska genomföras i två olika skolformer. Alliansen instämmer i remissinstansernas synpunkter och kritik.

Tre viktiga skillnader

Först och främst vill vi påpeka att det är olyckligt att regeringen har valt en missvisande titel på sin proposition. Av titeln Skolstart vid sex års ålder kan man få uppfattningen att regeringen avser att flytta skolstarten till sex års ålder så att sexåringarna ska börja i grundskolans årskurs 1. Regeringens förslag handlar inte om detta utan om att göra förskoleklassen obligatorisk för sexåringarna. Detta förslag är inte tillräckligt långtgående. Alliansens ställningstagande, att avslå regeringens proposition 2017/18:9 Skolstart vid 6 års ålder, och i stället föreslå införandet av en tioårig grundskola där lågstadiet blir fyraårigt och som innebär att sexåringarna får undervisning som följer grundskolans kunskapsmål grundar sig främst på dessa tre ståndpunkter:

1. Sexåringarnas tid behöver präglas mer av lärande

Svensk skola behöver mer fokus på kunskap – inte mindre. All forskning pekar på att tidigt stöd i skolan är det som gör störst skillnad. Vi vill därför, till skillnad från regeringens förslag, att sexåringarna ska få mer och bättre kunskaper när det gäller att läsa, skriva och räkna. Alliansens målsättning med en tidigare skolstart är att stärka barnens tidiga inlärning. En sådan målsättning saknar regeringen i sin proposition 2017/18:9.

Vi vill vända på dagens ordning där tid och resurser läggs på att rätta till svagheter i elevernas kunskaper i åttan eller nian. Det stödet behöver komma mycket tidigare. Till skillnad från dagens förskoleklass där eleverna och lärarna ofta skiljs åt efter förskoleklassen innebär en skolstart från sex år att lågstadiet blir fyraårigt. Det innebär färre övergångar och att elever och lärare får fyra år tillsammans, i stället för dagens tre år. Det ökar lärarnas möjligheter att följa elevernas kunskapsinlärning redan från start

och innebär också att eleverna snabbare kan få bättre stöd och hjälp i sitt lärande. Alliansens förslag innebär också att våra sexåringar till skillnad från genom regeringens förslag direkt får del av de kunskapsmål och den utvärdering som framgår av läroplanen, den kompetens som hör lågstadiet till och rätt till särskilt stöd i enlighet med skollagen.

2. Förskoleklassen håller en ojämn kvalitet och har blivit en isolerad ö

Förskoleklass är en skolform som fyller 20 år nästa år. När förskoleklassen infördes 1998 var ambitionen att det skulle bli en brygga mellan förskolans lek och grundskolans lärande. Den ambitionen var både god och rätt då, men i dag visar tyvärr utvärderingar att det har varit svårt att förena de två delarna. Antingen har förskoleklassen blivit inriktad på lek och ostrukturerad undervisning, eller så har verksamheten fokuserat på lärande och kunskap. Detta har gjort det svårt att säkerställa en likvärdig förskoleklass i hela landet.

Det som skulle förena förskolan och grundskolan har i stället på många håll blivit en isolerad ö mellan för- och grundskolan. Resultatet är att värdefull tid i våra sexåringars liv går förlorad. Det är tid som, med Alliansens förslag, kan användas till att barnen i stället får bättre grunder i sin läs- och skrivutveckling.

3. Sexåringarnas lärare måste ha kunskaper i läs-, skriv- och räkneinläring

En förutsättning för att en tidigare skolstart ska bli framgångsrik och gynna barnens lärande i skolan är att lärarna i den nya årskurs 1 har rätt kvalifikationer och rätt kompetens eftersom sexåringarnas tid i skolan, jämfört med dagens förskoleklass och regeringens förslag, kommer att förändras till både innehåll och form. I den nya årskurs 1 kommer större fokus att läggas på grundläggande läs-, skriv- och räkneinläring och, till skillnad från förskoleklassen, att omfattas av kunskapsmål. Att lärarna i den nya årskursen har rätt kompetens är därför helt avgörande, oavsett deras examen.

Alliansens målsättning är, och har alltid varit, att så många som möjligt av lärarna som i dag undervisar i förskoleklassen ska kunna fortsätta att undervisa i nya årskurs 1, under förutsättning att de är behöriga i enlighet med de nya kunskapsmål som kommer att gälla för årskursen. Alliansen vill därför göra en översikt över all personal i dagens förskoleklass. Många som har gått den nya utbildningen är redan behöriga och har kompetens att undervisa i hela lågstadiet. De som inte har det behöver få en kompetensutveckling för att få en sådan behörighet. Detta var målsättningen med alliansregeringens tilläggsdirektiv till Grundskoleutredningen i september 2014, men som regeringen med sitt tilläggsdirektiv i mars 2015 tog bort.

En tioårig grundskola innebär höjda ambitioner jämfört med förslagen i regeringens proposition

En obligatorisk förskoleklass innebär – på sin höjd – små förändringar. Med detta förslag kan vi inte förvänta oss någon större skillnad i elevernas tidiga lärande jämfört med i dag. Det riskerar att leda till att eleverna inte får med sig tillräckliga kunskaper när det gäller att läsa, skriva och räkna. Med regeringens förslag riskerar Sverige därför att förbli ett genomsnittsland. Det äventyrar vår konkurrenskraft när andra länder går om oss. Det har Sverige inte råd med.

Det andra alternativet, en skolstart från sex års ålder, betyder att vi höjer ambitionerna för svensk skola. Det innebär ett fyraårigt lågstadium där sexåringarna får en strukturerad undervisning som följer grundskolans kunskapsmål. Det ger inte bara våra elever mer tid tillsammans med lärarna utan innebär också att barnen får rätt till samma stöd och hjälp som i dagens grundskola. Sammantaget innebär en skolstart från sex års ålder att våra elever lär sig mer och får med sig mer robusta kunskaper, vilket stärker deras fortsatta kunskapsutveckling.

Detta framhäver också flera viktiga remissinstanser i sitt remissvar till regeringens förslag. Lärarnas Riksförbund, Svenskt Näringsliv och Nacka kommun avstyrker förslaget om en obligatorisk förskoleklass. De förordar i stället ett tredje alternativ som innebär att förskoleklassen blir en ny årskurs 1 i en tioårig grundskola, i linje med utredningens ursprungliga direktiv och Alliansens förslag. Enligt Lärarnas Riksförbund skulle det innebära att en sammanhållen grundskola med tydligare progression och fokus på kunskapsutveckling skapas.

Avslutningsvis. I dag går nästan 98 procent av landets sexåringar i förskoleklassen. Regeringens förslag innebär därför i praktiken att enbart 2 procent av sexåringarna påverkas av regeringens proposition. Detta till skillnad från Alliansens förslag om en tidigare skolstart som innebär kunskapsmål, mer och bättre tidigt stöd av lärare som har en säkerställd kompetens i läs-, skriv- och räkneinlärning och ett förslag som kommer att påverka 100 procent av sexåringarnas första tid i skolan.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår vi att riksdagen avslår förslaget i regeringens proposition 2017/18:9 Skolstart vid sex års ålder i sin helhet.

Riksdagen har vid två tillfällen begärt att regeringen ska återkomma med förslag om tioårig grundskola i enlighet med Alliansens förslag. Regeringen hävdar att tillkännagivandena är slutbehandlade i och med att regeringen nu lägger propositionen om skolstart vid sex års ålder. Vi menar att tillkännagivandena inte kan anses slutbehandlade då regeringen inte tillgodoser tillkännagivandena. Alliansen kräver att regeringen snarast, dock senast den 1 januari 2018, tillsätter en utredning i syfte att ta fram förslag om tioårig grundskola där lågstadiet blir fyraårigt och som innebär att sexåringarna får undervisning som följer grundskolans kunskapsmål, detta i enlighet med riksdagens tidigare beslut. Reformen bör kunna träda i kraft den 1 januari 2020 med första läsårsstart hösten 2020.

Utredningen ska utgå från den tidigare alliansregeringens utredningsdirektiv till Grundskoleutredningen som regeringen tog bort. Utredningen ska

- föreslå hur en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna införas och även se över behovet av övergångsregler. Om skolplikt för sexåringar redan är införd bör utredningen beakta det.
- föreslå en tidsplan för genomförandet och då särskilt beakta behovet av kompetensutveckling för lärare i förskoleklass och i årskurs 1–3 avseende effektiva undervisningsmetoder och stödinsatser i svenska och matematik samt i vetenskapligt väl belagd kunskap om läs- och skrivsvårigheter. Även huvudmännens behov av anpassningar av t.ex. lokaler, organisation och personal ska beaktas.
- föreslå ändringar när det gäller behörighetskrav samt överväga behovet av fortbildningsinsatser för förskollärare och lärare. Motsvarande ska gälla för sameskolan, specialskolan och grundsärskolan.
- föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass kan utformas.

Christer Nylander (L)

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Annika Eklund (KD)

Ulrika Carlsson i Skövde (C)